

Uniunea Europeană

Oficiul Român pentru Imigrări

Direcția Schengen

Seminarul local “Integrarea și coeziunea socială a resortisanților țărilor terțe” Constanța, 21 – 22 Iulie 2009

Raport

Descriere generală

Seminarul local “Integrarea și coeziunea socială a resortisanților țărilor terțe” a avut loc în Constanța în perioada 21 – 22 Iulie. Seminarul face parte din proiectul cu același nume care în vederea dezvoltării în România a unui mediu intercultural, destinat să faciliteze integrarea și coeziunea socială, își propune inițierea unui mecanism de consultare cu comunitățile resortisanților din țările terțe (RTT) din București, Cluj-Napoca, Constanța, Iași și Timișoara, precum și la nivel național. Proiectul este finanțat de Fondul European pentru Integrarea resortisanților statelor terțe, gestionat în România de Oficiul Român pentru Imigrări, și se derulează în perioada aprilie – decembrie 2009.

<i>Coordonator:</i>	Institutul Intercultural Timișoara (IIT)
<i>Parteneri:</i>	Asociația Divers Etica (ADE) Asociația Cultura Păcii (ACP)
<i>Partener asociat:</i>	Organizația Femeilor Refugiate din România (OFRR)

Proiectul are la bază o experiență pilot locală a Institutului Intercultural Timișoara, precum și buna cunoaștere a acestui domeniu de către parteneri, contribuind la îmbunătățirea comunicării între autoritățile locale și naționale cu competențe în gestionarea fenomenului migrației și străinii cu drept de ședere pe teritoriul României, prin crearea unor mecanisme de consultare care se vor autosusține în viitor, asigurând, în același timp, o implicare a societății civile și o deschidere către publicul larg.

Obiectivele seminarului au fost:

- discutarea problemelor cu care se confruntă cetățenii RTT rezidenți în Constanța și identificarea unor modalități pentru îmbunătățirea colaborării dintre aceștia, instituțiile publice locale și societatea civilă;
- prezentarea și discutarea unor propuneri de instituire la nivel local și județean a unor mecanisme și proceduri de consultare publică, în care să fie incluși și cetățenii RTT rezidenți în Constanța;
- formularea unui plan concret de acțiune pentru asigurarea integrării cetățenilor RTT rezidenți în Constanța, din punct de vedere economic, social și cultural.

Programul seminarului și conținutul principalelor prezentări utilizate sunt anexe ale acestui raport. Organizarea seminarului a beneficiat de un sprijin deosebit de util din partea d-lui Mircea Labeș de la Biroul Oficiului Român pentru Imigrări Constanța.

Uniunea Europeană

Oficiul Român pentru Imigrări

Direcția Schengen

Participanti

În cadrul seminarului au fost invitate persoane de la diferite instituții, organizații neguvernamentale și de la comunitățile de resortisanți ai țărilor terțe (RTT). Au dat curs invitației (conform listei atasate) reprezentanți ai următoarelor instituții și organizații:

- Agenția Județeană de Ocupare a Forței de Muncă Constanța
- Asociația Libanezilor
- Asociația Musulmană din România
- Asociația Pro Democratia – Clubul Constanța
- Asociația Salvați copiii România – filiala Constanța
- Asociația Shalom Ministries
- Asociația Studenților Basarabeni
- Centrul pentru Resurse Civice
- Comunitatea Egipteană
- Comunitatea Rusilor Lipoveni
- Consiliul Județean, Departamentul Afaceri Europene
- Consiliul Local al Tinerilor din Constanța
- Consutul Onorific al Siriei
- Cotidianul Telegraf
- Direcția Socială de Protecția Copilului Constanța
- Direcția Județeană de Evidență a Persoanelor
- Fundația TAIBA
- Inspectoratul de Poliție Constanța – Departamentul Prevenirea Infractionalității
- Instituția Prefectului Constanța
- Oficiul Român pentru Imigrări
- Radio Constanța
- Uniunea Democratică a Tatarilor Turco-Musulmani din România

Din partea organizațiilor partenere ale proiectului au participat reprezentanți ai Institutului Intercultural Timișoara, Asociației Divers Etica și Organizației Femeilor Refugiate din România.

Desfășurarea seminarului

Prezentările și discuțiile din cadrul seminarului au permis:

- prezentarea de către organizatori a proiectului „Integrare și coeziune socială pentru RTT” (obiective, rezultate așteptate, metodologie, etc), a cadrului național și european în care se desfășoară acesta, precum și a concluziilor seminarului național și a celor două seminarii locale organizate anterior la Timișoara și București;
- prezentarea comunităților, organizațiilor și instituțiilor reprezentate:
  - a organizațiilor și comunităților RTT
  - a activității și atribuțiilor ORI la nivel local și național
  - a celorlalte instituții publice
  - a ONG-urilor participante

Uniunea Europeană

Oficiul Român pentru Imigrări

Direcția Schengen

- cunoașterea unor aspecte ale situației RTT rezidenți în Constanța și identificarea unor probleme privind integrarea acestora
- analiza situației privind relațiile dintre instituțiile publice și societatea civilă la nivel local
- identificarea unor oportunități pentru includerea în consultările publice și în acțiunile societății civile locale a reprezentanților RTT și a problematicii integrării acestora
- formularea unor propuneri de colaborare la nivel local
- obținerea acordului de principiu al participanților cu privire la constituirea unui grup de lucru local focalizat pe problematica integrării RTT
- definirea pașilor următori în demersul de instituire la nivel local a unor mecanisme de consultare cu RTT eficiente și bazate pe un set de principii comune.

În cele ce urmează redăm câteva dintre ideile formulate de participanți în legătură cu aceste aspecte. Solicităm tuturor participanților, dar și reprezentanților altor comunități și organizații ale RTT, instituții publice sau ONG, să aducă completări și să comenteze aceste idei pe secțiunea din forumul www.migrant.ro dedicată Grupului de Lucru Constanța.

Aspecte ale situației RTT, activități și experiențe locale

- Cele mai numeroase comunități RTT din Constanța sunt cele originare din:
  - Republica Moldova;
  - Turcia;
  - diferite țări arabe;
  - China și alte țări asiatice.
- Situația RTT în Constanța trebuie analizată ținând cont de diferențele importante ce există între diferite categorii:
  - RTT stabiliți în zonă din diferite motive (oameni de afaceri, familii mixte, foști studenți în România, etc) cu intenția de a trăi aici permanent;
  - RTT aflați aici pe o durată limitată, fără intenția de a rămâne (la muncă sau la studii);
  - RTT aflați temporar în Constanța sau care tranzitează frecvent zona, numărul mare al acestora fiind datorat statutului de mare port european pe care îl are orașul.
- De asemenea, trebuie avute în vedere unele aspecte specifice ale anumitor comunități:
  - Cetățenii din Republica Moldova nu au dificultăți de ordin lingvistic sau cultural însă împărtășesc cu ceilalți RTT o serie de probleme, spre exemplu de ordin administrativ;
  - Cetățenii RTT de origine turcă sau de religie musulmană găsesc în Constanța un mediu ce le facilitează integrarea, datorită prezenței aici a minorităților turcă și tătară, precum și a unei numeroase comunități de religie musulmană, și a structurilor religioase aferente acesteia.
- Numărul RTT a crescut semnificativ în ultimii ani dar în ultimele luni, pe fondul crizei economico-financiare globale, numărul s-a diminuat. Pe termen mediu se așteaptă o reluare a creșterii numărului de RTT.
- Reprezentanții ORI în Constanța au o foarte bună cunoaștere a comunităților RTT și au reușit să asigure participarea unui număr important de RTT la cursurile gratuite de

Uniunea Europeană

Oficiul Român pentru Imigrări

Direcția Schengen

limba română. Cunoașterea limbii române este necesară nu doar pentru RTT ce intenționează să se stabilească în România sau să petreacă o perioadă mai îndelungată aici, ci și pentru cei veniți doar la muncă, pentru o comunicare eficientă, cel puțin la nivel de bază, cu angajatorii sau colegii români.

- Asociația Studenților Basarabeni este singura organizație activă în plan local de reprezintă cetățenii Republicii Moldova rezidenți în Constanța. Asociația a organizat cu sprijinul autorităților locale o serie de acțiuni publice ce au avut un ecou semnificativ la nivelul populației locale.
- Fundația Taiba și Asociația Musulmană din România au activități cu specific religios, adresate exclusiv membrilor comunității musulmane.
- Un reprezentant al comunității arabe a inițiat o școală privată ce are în prezent acreditare de la Ministerul Educației și face parte din sistemul britanic Cambridge School. Dacă la început școala, cunoscută sub numele de „școala libaneză” era frecventată de copii ai familiilor arabe, la ora actuală are elevi de diferite origini și este considerată o școală de elită.
- Asociația Shalom a început în 2004 lucrul cu tinerii. Membrii asociației derulează diferite activități pentru tinerii din comunitățile de RTT, cum ar fi organizarea unei echipe de fotbal și în timpul vacanței se organizează întâlniri de vară. Problema membrilor este că nu există un spațiu în care să se organizeze aceste întâlniri.
- Organizația Oamenilor de Afaceri Turci este activă în zonă.
- Comunitatea chineză nu are reprezentanți oficiali, nici organizații reprezentative.
- Organizațiile minorităților naționale din Constanța (conform declarațiilor reprezentanților Uniunii Tătarilor Turco-Musulmani și Comunității Rușilor Lipoveni) contribuie la promovarea respectului pentru diversitatea culturală și doresc să participe, ca parte a societății civile locale, la demersuri ce vizează integrarea cetățenilor RTT
- Conform spuselor dl. Miron Ignat, deputat în Parlamentul României din partea Comunității de Rușilor Lipoveni, instaurarea acestui mecanism de consultare între ONG-uri, instituții publice și comunități de RTT este foarte utilă. Dl. deputat este membru al Grupului Parlamentar al minorităților naționale, dar și al Comisiilor pentru egalitate de șanse, respectiv pentru drepturile omului. În cadrul acestor comisii sunt discutate aspecte ale drepturilor minorităților. Recent au avut loc dezbateri privind revizuirea legislației referitoare la obținerea cetățeniei române. În cazul în care grupurile de lucru inițiate în cadrul acestui proiect vor propune amendamente la cadrul legislativ în domeniu, dl. Miron Ignat și-a arătat disponibilitatea de a le pune în dezbateră la nivelul Parlamentului.
- Instituția Prefectului este deosebit de activă în colaborarea cu ONG-urile, 25 de organizații fiind implicate regulat în colaborări și consultări.
- Deși nu a fost reprezentată la seminar, Primăria are un rol esențial în demersurile vizând integrarea RTT și instituirea unui mecanism de consultare local. Participanții au fost de acord să definească modalitățile cele mai eficiente pentru implicarea Primăriei în mecanismele și activitățile prevăzute la nivel local.

Uniunea Europeană

Oficiul Român pentru Imigrări

Direcția Schengen

- În general, instituțiile publice din Constanța nu au avut în vedere până în prezent problematica relațiilor cu cetățenii RTT dar reprezentanții lor au confirmat utilitatea demersului propus.
- Centrul pentru Resurse Civice, este un ONG local înființat cu puțin timp în urmă dar care are activități privind promovarea democrației participative, implicarea tinerilor în acțiuni civice și de voluntariat, precum și a dialogului intercultural și a respectului pentru diversitatea culturală, îndeosebi prin organizarea în 2008 a Galei multiculturalității dobrogene.
- Și alte ONG locale cu preocupări legate de promovarea implicării cetățenilor în viața publică sau cu activități în domeniul social, adresate diferitelor categorii defavorizate, au manifestat interes pentru a participa la mecanismul de consultare cu RTT propus. Spre exemplu, Salvați Copiii are între beneficiarii Centrului Educațional și trei copii arabi și dorește inițierea de activități adresate copiilor și familiilor defavorizate constituite din cetățeni RTT.

Probleme semnalate și posibile soluții

Din intervențiile formulate de participanți pot fi deduse trei categorii de probleme:

1. probleme locale specifice, care pot fi abordate prin cooperare în plan local între instituții, societatea civilă și reprezentanți ai comunităților RTT;
  2. probleme ce se manifestă în plan local dar care corespund unor probleme similare semnalate și în alte localități, în legătură cu care este oportun un schimb de experiențe și idei cu grupurile implicate în proiect din alte orașe;
  3. probleme care necesită o intervenție la nivel central și care urmează a fi abordate de grupurile de lucru tematice naționale.
- Faptul că noțiunea de „integrare” are înțelesuri diferite generează uneori confuzii. Pot fi identificate trei abordări principale:
    - integrarea văzută prin prisma accesului la drepturile fundamentale pe baza, cu accent pe asigurarea unei șederi legale a RTT și pe deținerea documentelor și informațiilor ce permit accesul la servicii publice și la piața muncii;
    - integrarea văzută ca opusul excluziei sociale, cu accent pe oferirea asistenței sociale pentru persoane defavorizate și luare unor măsuri care să compenseze dezavantajele de ordin socio-economic;
    - integrarea văzută din perspectivă culturală, diferențiată atât de asimilare cât și de separare/izolare/segregare, cu accent pe asigurarea simultană a posibilității menținerii și dezvoltării unei identități culturale specifice, și a participării pe baza respectului reciproc la viața comunității locale. În acest sens, integrarea este un proces ce presupune o relație de comunicare în ambele sensuri și acomodarea reciprocă a societății gazdă și a migrantilor.
- Toate aceste perspective asupra integrării sunt importante și, pentru evitarea confuziilor și conștientizarea importanței și semnificației lor de către toți cei vizați, o modalitate eficientă este includerea unor clarificări pe această temă în revista „Migrant în România”.
- Procedurile de dobândire sau de redobândire a cetățeniei române au fost luate în discuție, fiind semnalate unele probleme în legătură cu procedurile în vigoare în acest

Uniunea Europeană

Ministerul Administrației și
Internelor
Oficiul Român pentru Imigrări

Ministerul Administrației și
Internelor
Direcția Schengen

domeniu și modalitatea de aplicare a lor. Pentru aceasta a fost propusă implicarea, cel puțin la nivel național, a reprezentanților Ministerului Justiției.

- Participanții din partea comunităților arabe și musulmane au semnalat o problemă legată de atitudinea negativă a autorităților și a majorității, mai ales după 11 septembrie 2001: de atunci, percepția este ca atunci când un cetățean arab intră în România este privit ca o posibilă amenințare – posibil terorist – mai ales dacă poartă un port Islamic. Această percepție trebuie să fie schimbată.
- O altă problemă ridicată de membrii comunității arabe este legată de predarea religiei islamice în școli. Numărul redus de cadre didactice capabile să predea religia, precum și calitatea insuficientă a pregătirii unora dintre acestea, reprezintă obstacole în acest sens. Un alt obstacol este nerecunoașterea în România a diplomelor cetățenilor RTT obținute în țări terțe. Un exemplu este o persoană care a studiat în Iordania teologia și a cerut în România un post de imam, cerând ca diploma să îi fie recunoscută. Raspunsul din partea autorităților a fost că acea diplomă nu poate fi recunoscută deoarece în România nu există meseria de imam. Faptul că în Constanța există un număr mare de copii din familii musulmane ar trebui să faciliteze și accesul RTT la ore de religie islamică dar acest lucru nu se întâmplă în unele cazuri. Se impune analizarea împreună, de către autoritățile educative, reprezentanții comunității musulmane și ai comunităților RTT a modalităților de îmbunătățire a situației și de asigurare a respectării depline a drepturilor fundamentale privind educația și libertatea religioasă.
- Până în prezent organizațiile musulmane ce includ RTT au avut activitatea focalizată exclusiv pe asigurarea unei vieți religioase interne a comunității în acord cu principiile religioase. Este necesară însă și angajarea într-un dialog cu restul societății pentru a contribui atât la reducerea prejudecăților față de musulmani și arabi, cât și la stimularea participării publice a membrilor acestor comunități.
- Participanții prezenți au punctat faptul că există discriminare în școli, iar acest lucru se întâmplă deoarece copiii se etichetează reciproc fără a cunoaște realitatea celui care este diferit. În acest sens este utilă inițierea unor acțiuni educative pe această temă adresate elevilor și tinerilor și includerea acestor aspecte în cursurile și informările adresate cadrelor didactice.
- Organizația Studenților Basarabeni a adus în discuție problema cazării studenților basarabeni. O problemă a fost că venind din Moldova studenții erau cazati doar ei între ei, propagându-se astfel procesul de segregare și împiedicându-se procesul de integrare.
- Problema cea mai sensibilă este identificarea interlocutorilor potriviți și participarea cât mai serioasă a comunităților de RTT.
- Un aspect luat în discuție a fost faptul că anumite comunități nu doresc integrarea, un exemplu este situația comunității de chinezi din Constanța, în momentul de față sunt 420 de chinezi care lucrează pe șantier, însă cei care lucrează în România au un singur tranșeu casa, masă, lucru – câteodată sunt chiar însoțiti pe acest tranșeu, și astfel nici unul dintre ei nu își dorește integrarea. Pe lângă muncitorii veniți strict pentru o activitate temporară în Constanța există și persoane din China cu activități stabile. Este importantă găsirea unor modalități de evitare a constituirii unei comunități izolate de restul societății și o mai bună cunoaștere a situației acestora.

Uniunea Europeană

Oficiul Român pentru Imigrări

Direcția Schengen

- Au fost constatate o serie de asemănări între problematica integrării RTT și cea a integrării romilor, astfel încât exemplul politicilor publice vizând îmbunătățirea situației romilor poate fi util și în acest domeniu. Un avantaj este faptul că în prezent instituțiile publice au o mare deschidere și o experiență în colaborarea cu structuri ale societății civile. Este importantă însă asigurarea unei informări mai eficiente a instituțiilor publice și a ONG-urilor cu privire la situația RTT și la politicile publice care îi vizează.
- Una din problemele comunităților RTT din Constanța, este faptul că acestea nu sunt într-o formă organizată. Există membrii ai acestor comunități, însă faptul că aceștia nu s-au reunit într-o asociație îngreunează procesul de implicare a lor în viața civică.
- Dreptul de muncă al persoanelor din comunitățile de RTT a fost un alt aspect discutat. Unii cetățeni RTT nu cunosc drepturile de care pot beneficia și nu știu cui se pot adresa pentru a obține informații și consiliere privind obținerea unui loc de muncă, respectiv pentru accesul la cursuri de formare profesională.
- Este necesară o mai bună cunoaștere de către personalul din diferite instituții a unor elemente ce țin de specificul cultural al anumitor comunități (spre exemplu, cele ce țin de relațiile medic – pacient) dar și combaterea unor practici culturale ce se află în contradicție cu principiile democratice de egalitate și respect pentru drepturile individuale.

Concluzii

În urma discuțiilor s-au concluzionat următoarele:

- Mecanismul de consultare locală propus a fost considerat oportun de către participanți, aceștia confirmând disponibilitatea de a face parte din Grupul de Lucru Local Constanța. Este necesar însă ca toate demersurile realizate să aibă în vedere nevoia unui demers pe termen lung. Este importantă obținerea de sprijin pentru asigurarea continuității pe viitor.
- Este importantă implicarea echilibrată a unor reprezentanți din toate comunitățile RTT, inclusiv prin abordarea directă a liderilor informali, acolo unde nu există structuri reprezentative.
- În ceea ce privește revista „Migrant în România”, aceasta ar trebui să fie distribuită în locurile unde această problematică nu este încă cunoscută. O altă sugestie este ca în revista să existe o rubrică destinată membrilor RTT în care RTT-ii să își exprime părerea în legătură cu subiectul “Ce înseamnă pentru fiecare în parte integrarea?”
- În tot acest proces, membrii comunităților RTT trebuie să fie implicați și să li se ceară ajutorul și contribuția – de exemplu să participe sau să organizeze acțiuni culturale. Membrii comunităților RTT trebuie de asemenea informați cu privire la oportunitățile de participare la viața publică a orașului și la activitățile ONG-urilor.
- Învățarea limbii române ar putea fi o ancoră prin care să se atragă interesul comunităților de RTT. Este oportună stimularea participării RTT la cursuri de limbă română și eventual combinarea conținutului acestor cursuri cu elemente de cultură, istorie, cunoaștere a cadrului legal și instituțional, etc..
- Succesul demersului inițiat este condiționat de păstrarea legăturii între participanți și de inițierea unor colaborări concrete.

Uniunea Europeană

Ministerul Administrației și
Internelor

Oficiul Român pentru Imigrări

Ministerul Administrației și
Internelor

Direcția Schengen

- O soluție ar fi ca și migranții care s-au integrat, inclusiv copiii născuți aici în familii de migranți, să participe activ la integrarea noilor veniți. Prin Punctul Național de Contact din București se poate lua legătura cu persoanele care s-au integrat, se pot crea legături informale, care să faciliteze procesul de integrare. O sugestie este să se facă o mai mare promovare a acestui proiect în cadrul grupului țintă, iar această promovare trebuie făcută și într-un mod informal.
- Persoanele RTT ar trebui să participe la acest gen de întâlniri. Este necesar să se găsească elemente care să cointereneze. Un subiect luat în discuție a fost că pe viitor să fie abordate teme care interesează direct grupul țintă, ca de exemplu anumite aspecte culturale ale diferitelor comunități de RTT, anumite practici care încă se întâmplă și care pot afecta în mod negativ membrii comunității (ex. practicile de mutilare sexuală a femeilor etc.)

Acțiunile concrete care vor fi implementate pe viitor sunt:

1. Completarea listei de participanți prin identificarea și altor instituții/ONG-uri/comunități de RTT care să facă parte din Grupul de Lucru Local Constanța pentru integrarea RTT.
2. Identificarea reprezentanților din Constanța în cele trei grupuri de lucru tematice naționale (administrativ-juridic, educație-cultură-tineret, social).
3. Identificarea problemelor la nivel local ale comunităților RTT, formularea de soluții pentru acestea, precum și stabilirea unor instituții și/sau organizații responsabile cu implementarea soluțiilor propuse. Toți membrii sunt invitați să propună soluții.
4. Integrarea comunităților RTT pe viitor atât în acțiunile care se organizează la nivel local cât și în procesele de consultare publică care sunt organizate la nivelul orașului/județului.
5. Pentru ca acest grup să funcționeze, este necesară coordonarea. Astfel s-a propus asumarea acestui rol de facilitator al comunicării în cadrul grupului de către un reprezentat din partea societății civile, cu sprijinul organizațiilor inițiatoare ale proiectului.